

FRÅN ARBETSFÄLTET

Medicinsk högskola i Norrland

1955 års läkarutbildningsutredning under ordförandeskap av regeringsrådet Bernt Nevrell kom i augusti 1956 med sitt betänkande rörande kliniska utbildningsplatser för blivande läkare. Enligt direktiven hade utredningen även att bedöma frågan om en högskola i Norrland. Kommitténs majoritet avböjde emellertid projektet "Norrland" till förmån för alternativ "Befintliga lärosäten", vilket skulle betyda att behovet av utbildningsplatser skulle tillgodoses genom förstärkning av kapaciteten vid redan befintliga medicinska högskolor. Emot majoritetens förslag hade överläkaren P. G. Lundgren och ytterligare en ledamot anmält reservation. Lundgren har energiskt arbetat för att Umeå skall få en medicinsk läroanstalt. Nu har vinden vänt sig. Kungl. Maj:t har gått emot den Kungl. utredningens förslag, accepterat reservanternas linje och proposition rörande inrättande av en medicinsk högskola i Umeå är under behandling inom riksdagen.

Det har icke saknats betänkligheter i förhållande till förslaget. Ingen vill väl förmäna Norrland en högskola. Helst borde den emellertid vara fullständig. Norrland borde ha ett eget universitet. Många medicinskt sakkunniga hävdar emellertid att ett så nedbantat förslag som propositionens, vilket avser en medicinsk högskola utan den teoretiska medicine kandidatexamen, komme att bli en alltför svag och ofullständig högskola. Därtill har man anmärkt på att patientmaterialet vid Norrlandsklinikerna är minst rikligt i Umeå, däremot betydligt större och fullständigare i Skellefteå eller Boden-Luleå. En viss jealousy mellan Norrlandslänen gör sig även gällande, varigenom det befaras att de sydligare länen även efter tillkomsten av den kliniska utbildningen i Umeå kommer att sända "klinikfallen" till Uppsala och Stockholm. För övrigt har det klagats över redan förut att Uppsala lider av patientbrist i undervisningen. Det blir ingen lätt sak för

riksdagen att här fatta ett klokt beslut. Politiska krafter kommer att avgöra även denna sak — om så fordras med kringgående av sakliga obekvämligheter.

Friskintyg och nyanställningsundersökningar

I ett föredrag för inte så länge sedan förklarade professor Lars Werkö i Göteborg att de s. k. friskintygen kommit att bli allt för schablonmässiga och föga värda som verifikationer på en människas hälsotillstånd då t. ex. ny tjänst sökes. Han rekommenderar i stället företagen att anställa egna läkare. Detta blir alltså ytterligare en stöt framåt för företagsläkeriet. Antalet industriläkare och vid privata företag anställda förtroendeläkare har starkt ökat under det senaste årtiondet. De har över lag gjort sig kända som praktiska män, gärna gjort sig förtrogna med tillverkningens problem och blivit oersättliga för de anställda såsom väl bevandrade i fråga om både arbetsmiljö och andra sociala förhållanden. Endast om läkaren gör denna bekantskap med företaget blir han verkligen nyttig. Det är gott och väl med friskundersökning och hälsokontroll på företagets personal, men utan kännedom om kraven i arbetet och helst även hemmiljön kommer läkares insats att bli mindre värdefull.

Näringsforskning

heter en ny referattidskrift, som utges av Aktiebolaget Findus. Den kommer i fortsättningen med ett nummer i kvartalet — varje nummer skall innehålla en originalartikel om ett viktigt problem inom näringsforskningen och dessutom lämnas referat av aktuella forskningsresultat. Tidskriften är avsedd för läkare och andra, som är intresserade för frågorna på området. Docent C. E. Danielson, som är ansvarig utgivare, har vid sin sida en redaktionskommitté, där man återfinner namnen Ernst Abramson, Haqvin Malmros, Olof Mellander, Per Eric Nilsson, Bo Vahlquist och Gunnar Ågren. I en artikel i det första numret skisserar professor Gunnar Blix det aktuella läget:

"Man kan knappast påstå, att vi ännu näringshygieniskt behärskar den situation som den nya tidens långtgående omvandling av levnadsförhållandena fört med sig. Det finns alltså ett antal ytterst vanliga sjukdomar, som har nära samband med kostvanorna, framhåller

professor Blix. Dit hör tandrötan och den tidiga åderförkalkningen med dess ödesdigra följder för hjärta och hjärna. Övernärningen utgör ett betydelsefullt näringsproblem. Människorna har inte allmänt och på ett tillfredsställande sätt anpassat sig till det läge, som inträtt genom en kontinuerlig och riklig tillgång på energirika födoämnen, samtidigt som motorerna övertagit en stor del av det tyngre kroppsarbetet."

Näringsforskningen har under sista århundradet utvecklats till en omfattande vetenskap, vars praktiska tillämpning numera över hela världen ingår som en synnerligen viktig del av hälsovårdsarbetet. Men näringsläran är inte någon färdig vetenskap utan befinner sig i livlig utveckling. Särskilt framhålles studiet av näringsbehovet under ålderdomen och frågan om kosten och åldrandet som viktiga problem. En speciell uppmärksamhet kräver livsmedelsindustrins starka expansion. Den industriella bearbetningen av råvarorna kan vara av både godo och ondo ur näringshygienisk synpunkt. Det fordras ett nära samarbete mellan dessa industrier och företrädarna för näringshygien för att utvecklingen skall kunna ledas fram på ur hälsosynpunkt godtagbara banor.

Kostundersökningar hos olika folkgrupper är av betydelse för att man skall få en uppfattning om i vilken utsträckning nutida näringshygieniska krav är uppfyllda här i landet. Fältundersökningar av kost och hälsotillstånd kan i fortsättningen liksom hittills ge värdefulla uppslag om förhållandet mellan kost och hälsa.

Näringsforskningen behöver nära kontakt med den kliniska forskningen liksom med jordbruksforskningen. Den har ännu inte i vårt land fullt ägnats den uppmärksamhet den förtjänar.

Internationell expertkonferens i hjärnforskningsinstitut

Svenska Dagbladet berättar om en internationell expertkonferens på högsta nivå, som nyligen hållits i Venezuela i ett hjärnforskningsinstitut av ovanlig storlek, nyligen invigt. Hjärnforskningen betraktas som särdeles brännande och av stor social betydelse. Människans levnadsålder är ju i ständigt stigande, varigenom en stor procent av befolkningen kommer att överleva tidigare dödsålder och utveckla en mångfald nervrubbingar. Experterna var

f.ö. ense om nervfunktionernas radikala överlägsenhet och särprägel även i förhållande till de mest utsökta elektronmaskiner. Behovet av forskning gör sig först och främst gällande inom grundforskningen. I anslutning till Caracaskonferensen förekom just en överläggning i New York om grundforskningens svårigheter i dag. Den tillämpade forskningen får det största intresset och grundforskarna underbetalas, varför den intellektuella arbetskraften undviker detta fält. Förhållandet har visat sig flagrant i USA. Venezuela däremot har förstått grundforskningens krav och vikten av att till den locka de bästa intelligenserna. Sverige borde ej behöva låta sig överträffas av Venezuela.

Något från Sovjet

Sven Vallmark har visat sig vara en god interlokutör när det gäller ryska förhållanden både i radio och på en Moskvaspalt i Dagens Nyheter. Nyligen har han på basis av senaste uppgifter från Sovjet dragit uppmärksamheten till några förvånansvärda uppgifter i fråga om befolkningsutvecklingen där. Antalet elever i den tioåriga skolan var 1940/41 sammanlagt 34,8 miljoner. Siffran hade trots med cirka 10 miljoner ökad folkmängd 1955/56 sjunkit till 28,2 miljoner, varvid man också måste komma ihåg att antalet högre klasser ökat högst betydligt. I själva verket var nedgången i antalet skolbarn på landet, där utbyggnadstakten av skolväsendet varit långsam, 8 miljoner mellan de angivna åren.

Den svåraste nedgången drabbade klasserna 1—4, åldern 7—10 år, där antalet skolbarn i hela landet från 1940/41 och till 1954/55 sjönk från 21,37 miljoner till 12,7 miljoner! Av denna våldsamma minskning föll 8,4 miljoner på landsbygdens skolor, som minskade sitt barnantal från 16,04 miljoner till 7,6 miljoner.

Dessa siffror vittnar enligt Vallmark mycket väl taligt om det andra världskrigets deletära inverkan på sovjetbefolkningens reproduktion. Han menar att befolkningspyramiden i Sovjet förvandlas till en pokal med ett "skaft" av arbetsföra åldrar som kommer att ha en väldig försörjningsbörda att bära för sina gamla.

Nog känner vi igen situationen fastän orsaken till företeelsen hos oss är himmelsvitt skild från den i Sovjet.

Dålig mentalhygien

Ett område inom det moderna samhällslivet som sällan blir föremål för medicinska bedömanden är den värld och de förhållanden i vilka avtalsförhandlingar bedrivs. Den som haft tillfälle studera denna miljö kan ej annat än beklaga dem som måste vara underkastade dess "lagar". Stora starka karlar i långa rader tvingas genom de nutida förhandlingsförhållandena att dagar och nätter hålla ut i en kompakt atmosfär av tobaksrök, spänning, äckel, förargelse och annan stress eller ock att sysslost hänga och fördriva tiden på alla slags onyttiga sätt. På samma gång är det fråga om ett spel som om det blodigaste allvar. En gång behöver en socialmedicinsk auktoritet göra en uppremsning inom denna grottekyrkva.

För knapp medelstildelning för hälso- och sjukvården

Medicinalstyrelsen meddelar att styrelsen icke kan godta den medelstildelning som långtidsutredningen beräknat för hälso- och sjukvården de närmaste åren. Styrelsen framhåller med skärpa, att ett frångående av styrelsens investeringsplan, som ligger högre än utredningens, icke kan ske utan äventyrande av standarden inom svensk hälso- och sjukvård.

Medicinalstyrelsen erinrar om att utbildningskapaciteten beträffande läkare och sjuksköterskor, med hänsyn till den långa tid utbildningen kräver, med största möjliga noggrannhet måste vara anpassad till en hälso- och sjukvårdsorganisation av viss dimensionering 8 å 10 år framåt i tiden. Bryska nedskärningar av organisationen av den storleksordning långtidsutredningen diskuterar för återstoden av 50-talet kan, även om styrelsens investeringsplan sedermera följes under 60-talet, med hänsyn till mängden av då ackumulerade behov ej göras utan allvarliga störningar i relationen mellan organisationen och dess bemanning.

Den till följd av redan nuvarande investeringsbegränsning knappa sektorn för hälso- och sjukvården har medfört att sinnessjukvården och undervisningssjukhusen med nödtvång kommit att på ett olyckligt sätt inkräkta på kroppssjukvården. Otillfredsställande provisorier existerar på flera håll, nya specialavdelningar behöver tillkomma och ytterligt omordna och tungarbetade sjukhus existerar alltjämt bl. a. i Stockholm.

Trycket av den starka efterfrågan på hälso-

och sjukvårdens tjänster har nu nått en sådan grad, att medicinalstyrelsen med hänsyn till sitt ansvar måste inlägga en bestämd gensaga mot utredningens "balanserade" expansion inom hälso- och sjukvårdens område.

Demonstration av tekniska hjälpmedel för invalider

Vanförestalten i Hälsingborg och Svenska Vanförestalternas Centralkommitté (SVCK) anordnar gemensamt demonstrationer av tekniska hjälpmedel för invalider på olika orter inom södra vanförestårdsdistriktet. Här följer några data angående demonstrationerna.

Demonstrationsresan är planerad sålunda, att ifrågasvarande hjälpmedel (nyheter avseende rullstolar, terapeutiska hjälpmedel för sjukgymnastik och arbetsterapi, hjälpmedel för invaliderade husmödrar, spastikerhjälpmedel etc.) transporteras med buss och demonstreras av kuratorn Åke Alemo samt av ingenjör B. Loman. Rödakorspersonal kommer även att vara behjälpliga vid visningarna.

Demonstrationen avser ge en orientering om modeller av hjälpmedel, som i viss utsträckning kan köpas i öppna handeln. I viss mån kan dylika hjälpmedel även lämpligen tillverkas lokalt efter anvisningar, som lämnas.

Enligt planen skulle visning ske för anställda inom sjukvård, arbetsvård och socialvård, för medlemmar av olika organisationer, för medlemmar av invalidorganisationer, för enskilda invalider samt för anhöriga till invalider. Visningarna kommer att ske å följande platser och tider inom vanförestaltens verksamhetsområde.

Hälsingborg	tisdagen den 23 april
Malmö	onsdagen den 24 april
Lund	torsdagen den 25 april
Simrishamn	lördagen den 27 april
Kristianstad	måndagen den 29 april
Karlshamn	torsdagen den 2 maj
Karlskrona	lördagen den 4 maj
Kalmar	måndagen den 6 maj
Borgholm	onsdagen den 8 maj
Oskarshamn	fredagen den 10 maj
Eksjö	måndagen den 13 maj
Tranås	onsdagen den 15 maj
Värnamo	fredagen den 17 maj
Växjö	måndagen den 20 maj
Ljungby	onsdagen den 22 maj
Halmstad	fredagen den 24 maj
Ängelholm	lördagen den 25 maj

Genom meddelande i dagspressen kommer närmare uppgifter att lämnas om lokal.

Visningarna resp. dag avses bli mellan kl. 15.00—20.00 (lördagar 12.00—17.00).

Vårdanstalt för tuberkulossjuka alkoholmissbrukare

I en artikel i Socialmedicinsk tidskrift (nr 5/1956 sid. 181) har doktorerna Dalén och Dahlbom redovisat en utredning angående missanpassade tuberkulossjuka, registrerade vid Stockholms stads centraldispensär. Av hela detta material var drygt hälften alkoholmissbrukare. Bland de åtgärder, som de båda läkarna förordar för lösande av dessa problem, föreslås även uppförande av en anstalt för tbc-sjuka alkoholister.

Numera föreligger ett förslag i denna riktning, nämligen att omändra Hesselby sanatorium till en specialanstalt för tuberkulossjuka alkoholmissbrukare. Medicinalstyrelsen har haft förslaget på remiss och vitsordar behovet av en sådan anstalt. Tuberkulossanatorierna har haft att kämpa med stora svårigheter, då det gällt att i disciplinärt avseende behärska alkoholmissbrukande sanatoriepatienter. För att förhindra de olägenheter för klientelet i

övrigt, som nämnda patienter orsakat på sanatorierna, har ofta utskrivning av sådana patienter måst ske, trots att deras tuberkulossjukdomar erfordrat fortsatt sanatorievård.

Medicinalstyrelsen anser att en del av Hesselby sanatorium bör bibehållas som vårdanstalt för tuberkulossjuka utan att samtidigt förklaras såsom erkänd alkoholistanstalt. Sannolikt skulle detta också underlätta en frivillig inläggning från åtskilliga patienters sida, då de på så sätt kunde undvika den sociala stämpel, som vård på alkoholistanstalt innebär. Kostnaderna för dessa patienter bör täckas av statsmedel. Att vederbgörande landsting eller stad utanför landsting skall lämna bidrag till vårdkostnaderna för hithörande klientel finner medicinalstyrelsen icke påkallat.

Av disciplinära skäl är det nödvändigt, att till slutet anstalt överflytta vårdbehövande, som på grund av sitt uppträdande ej lämpligen kan vårdas å öppen anstalt. Den planerade utvidgningen och förbättringen av tuberkulosavdelningen vid Svartsjöanstalten bör därför snarast komma till stånd. För att förebygga rymningar och andra komplikationer är det nödvändigt att fritidsverksamheten vid anstalten redan från början blir mycket aktiv. Förslaget till utbyggnad av Hesselbyanstalten med en arbetsträningsverkstad tillstyrkes därför livligt.

SOCIALMEDICINSK TIDSKRIFT

Redaktion och expedition: Villagatan 5, Stockholm.
Tel. 23 00 50 (växel). Postgiro 1179.

Redaktör och ansvarig utgivare: Dr. Erik Husmark.
Redaktionssekreterare: Vakant.

★

Atergivande helt eller delvis av originalartiklar
ur SMT utan angivande av källan förbjödes.

★

Prenumerationspris: helår kr 18:—, halvår kr 10:—.
Lösnummer 2:—.

ANNONSPRISER:

Omslagets andra sida, mot	Frist. halvsida kr. 150:—	Spalthöjd 210 mm
ledaresidan Kr. 275:—	Halvsida „ 130:—	Spaltbredd 70 mm
Helsida Kr. 250:—	Kvartsida „ 70:—	Sidans bredd 150 mm
	mm-pris 75 öre pr enkel spalt	(2 spalter)

I ovanstående priser ingår icke kostnad för ev. framställning av klichéer.
Annonsförslag och annonsrabatter lämnas på begäran av annonsavdelningen.